

PROEFSLEUVENONDERZOEK

SPEELHEUVELSTRAAT 30

TE SOMEREN

GEMEENTE SOMEREN

Archeologie

Rapportage Proefsleuvenonderzoek Speelheuvelstraat 30 te Someren in de gemeente Someren

Opdrachtgever	Van Bree Someren Vaarselstraat 8 5711 RE Someren
---------------	--

Rapportnummer	16430.001
Versienummer1	1
Datum	29-07-2021

Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 088 – 5001600 boxmeer@econsultancy.nl
-----------	---

Opsteller	Dhr. B.C. Tunker MA (Senior KNA Archeoloog)
-----------	---

Paraaf

Autorisatie	Dhr. drs. A.H. Schutte (Senior KNA-Archeoloog)
-------------	--

Paraaf

© Econsultancy bv, Boxmeer

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

¹ Versie 1 betreft een rapport waarvan geen beoordeling van de bevoegde overheid is ontvangen, bij versie 2 is het rapport wel beoordeeld door de bevoegde overheid.

Administratieve gegevens plangebied		
Projectcode	16430.001	
Toponiem	Speelheuvelstraat 30	
Opdrachtgever	Van Bree Someren	
Gemeente	Someren	
Plaats	Someren	
Provincie	Noord-Brabant	
Kadastrale gegevens	Someren, sectie H, nummer 2898	
Omvang plangebied	circa 1.000 m ²	
Omvang onderzoeksgebied	circa 1.000 m ²	
Kaartblad	51H (1:25.000)	
coördinaten centrum plangebied	X: 177.406 / Y: 377.710	
Bevoegde overheid	Gemeente Someren	Wilhelminaplein 1 5711 EK Someren
Deskundige namens de bevoegde overheid	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	Drs. R. Berkvens r.berkvens@odzob.nl 088-3690638
ARCHIS3 Onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.)	5088220100	
Archeoregio NOaA	Brabants zandgebied	
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Boxmeer/ Provinciaal Archeologisch Depot Noord-Brabant	
Uitvoerders	Econsultancy, dhr. B.C. Tunker, dhr. C. Enzl	
Grondverzet	Th. Van de Loo B.V.	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is gecertificeerd voor onder meer voor protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving en richtlijnen die zijn opgesteld in het Programma van Eisen: Speelheuvelstraat 30 te Someren in de gemeente Someren. PvE nr. A-21.0139 (8-6-2021).

SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Van Bree Someren een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor de Speelheuvelstraat 30 te Someren in de gemeente Someren. In het plangebied zal de bestaande bebouwing gesloopt worden, en in de plaats daarvan zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Het archeologisch onderzoek wordt noodzakelijk geacht om te bepalen of er een gerede kans is dat archeologische waarden wel of niet aanwezig (kunnen) zijn in de ondergrond, die door de voorgenomen bodemingrepen kunnen worden aangetast/verloren kunnen gaan. Daarom is het binnen het kader van de Erfgoedwet (1 juli 2016) verplicht voorafgaand archeologisch onderzoek uit te voeren.

Doel van het proefsleuvenonderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting zoals vermeld in het bureau- en booronderzoek. Het gaat om gebied- of vindplaatsgericht onderzoek. Het proefsleuvenonderzoek gebeurt door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en /of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Het resultaat van een proefsleuvenonderzoek is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (een selectiebesluit) kan worden genomen. Dit betekent dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden, dat wil zeggen dat de archeologische waarden van het terrein/vindplaats in voldoende mate zijn vastgesteld.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

De archeologische verwachting is voor de periodes Paleolithicum en Mesolithicum laag, voor de periodes Neolithicum tot en met de Middeleeuwen hoog en voor de Nieuwe tijd laag. De noordoostelijke helft van het plangebied is verstoord, worden daar geen archeologische resten meer in situ verwacht. Voor de zuidwestelijke helft van het plangebied blijft de archeologische verwachting gehandhaafd.

Gevolgte onderzoeksmethode

Door de bestaande terreinindeling (voornamelijk aanwezige bomen) was het niet mogelijk om de twee proefsleuven op de locaties aan te leggen waar ze in het PvE waren gepland.² Om die reden zijn de sleuven wat verplaatst. In totaal zijn er twee proefsleuven gegraven met een totale oppervlakte van 142 m². Proefsleuf 1 is 23 m lang en 3,8 m breed, en proefsleuf 2 is 13,1 m lang en 5,8 m breed. Beide proefsleuven zijn in de top van de C-horizont aangelegd.

Resultaten Proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn enkele esgreppels en een dumpkuil met vondstmateriaal uit de 20^e eeuw aangetroffen. Daarnaast is in de proefsleuf aan de noordzijde van het te slopen gebouw de insteek van een kuil voor een (stook)olietank aangetroffen. Het vondstmateriaal bestaat uit enkele 20^e-eeuwse flessen en wat dierlijk botmateriaal uit de dumpkuil.

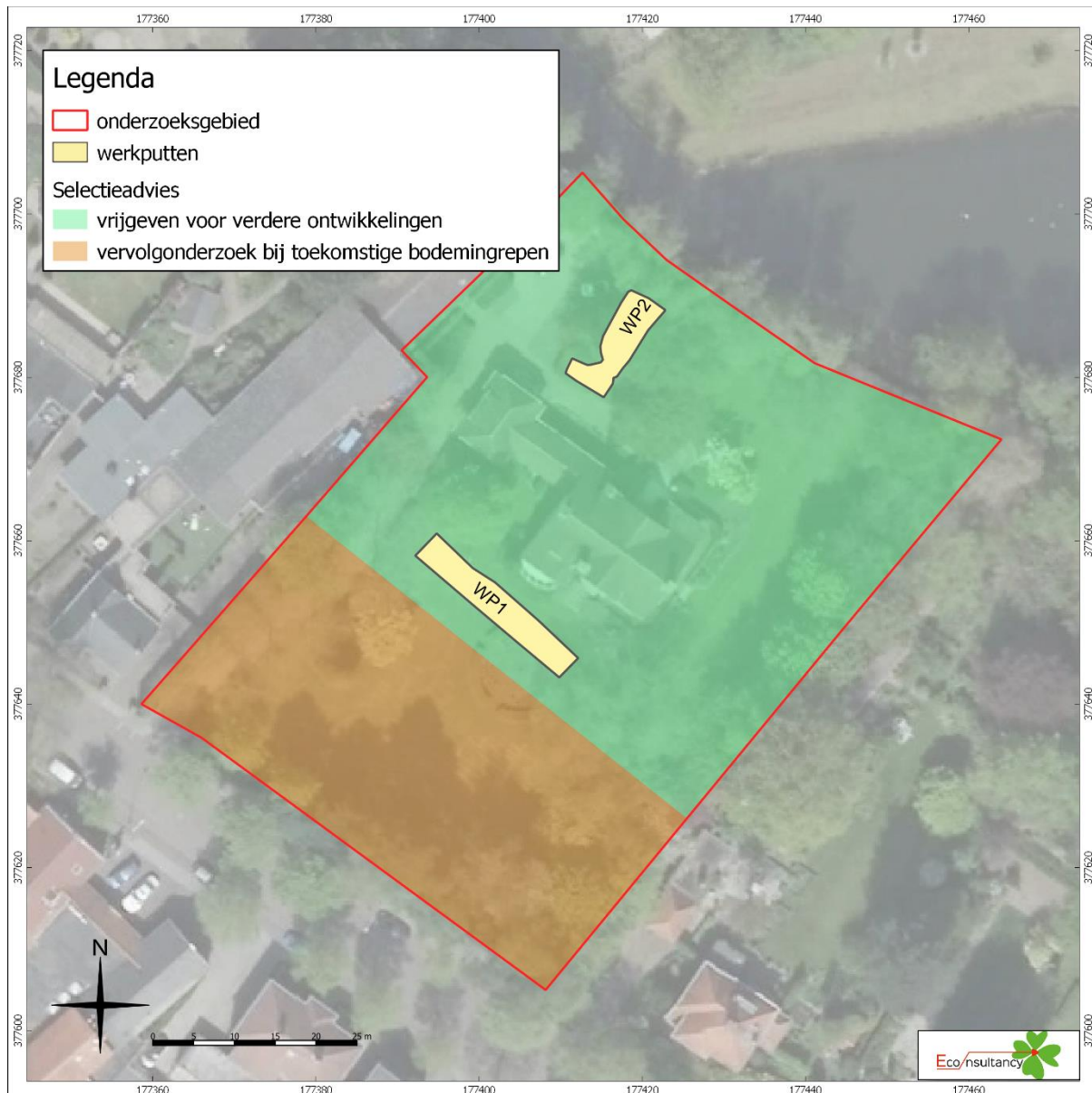
Selectieadvies

Er is geen sprake van een vindplaats binnen het plangebied en is vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Het selectieadvies is daarom dan ook om het nu te bebouwen deel van het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Het zuidelijke deel van het plangebied is feitelijk nu niet onderzocht, waardoor over dat deel geen uitspraken kunnen worden gedaan (Figuur 1). Voor dat deel is het advies om dit onderzoek alsnog te onderzoeken door middel van een proefsleuvenonderzoek wanneer hier bo-

² Kooij, 2021.

demingrepen plaats zullen vinden waardoor de bodem diepreikend verstoord zou raken. Het definitieve selectiebesluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Someren.

Mochten tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, dan dient hiervan melding te worden gemaakt conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed³).

Figuur 1. Selectieadvies.

³ Infodesk email: info@cultureelerfgoed.nl of tel: 033-4217456.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	DOELSTELLING ONDERZOEK	3
3	ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED	3
3.1	Ligging en huidige situatie plangebied	3
3.2	Methodiek vooronderzoek	3
3.3	Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek	4
3.3.1	Geologie, Geomorfologie en Bodem	4
3.3.2	Archeologische gegevens	4
3.3.3	Historische gegevens	5
3.3.4	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	5
3.3.5	Resultaten verkennend booronderzoek	6
3.3.6	Conclusie en selectieadvies vooronderzoek	6
4	METHODIEK VELDONDERZOEK	7
4.1	Inleiding	7
4.2	Methodiek proefsleuvenonderzoek	7
4.3	Onderzoeksvragen	8
5	RESULTATEN VELDONDERZOEK	10
5.1	Landschapsgenese en bodemopbouw	10
5.2	Analyse sporen en structuren	11
5.3	Vondstmateriaal	13
5.4	Grondmonsters	14
5.5	Conclusie veldonderzoek	14
6	WAARDERING, CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES	14
6.1	Waardering	14
6.2	Conclusie	15
6.3	Selectieadvies	15
7	BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	16
	LITERATUUR	19
	BRONNEN	19

LIJST VAN TABELLEN

Tabel I.	Gespecificeerde archeologische verwachting
Tabel II.	Oppervlaktes per werkput met omschrijving.
Tabel III.	Bodemopbouw, laagnummering, NAP waardes en interpretatie
Tabel IV.	Vondsttotalen per vondstcategorie
Tabel V.	Dierlijk botmateriaal

LIJST VAN AFBEELDINGEN

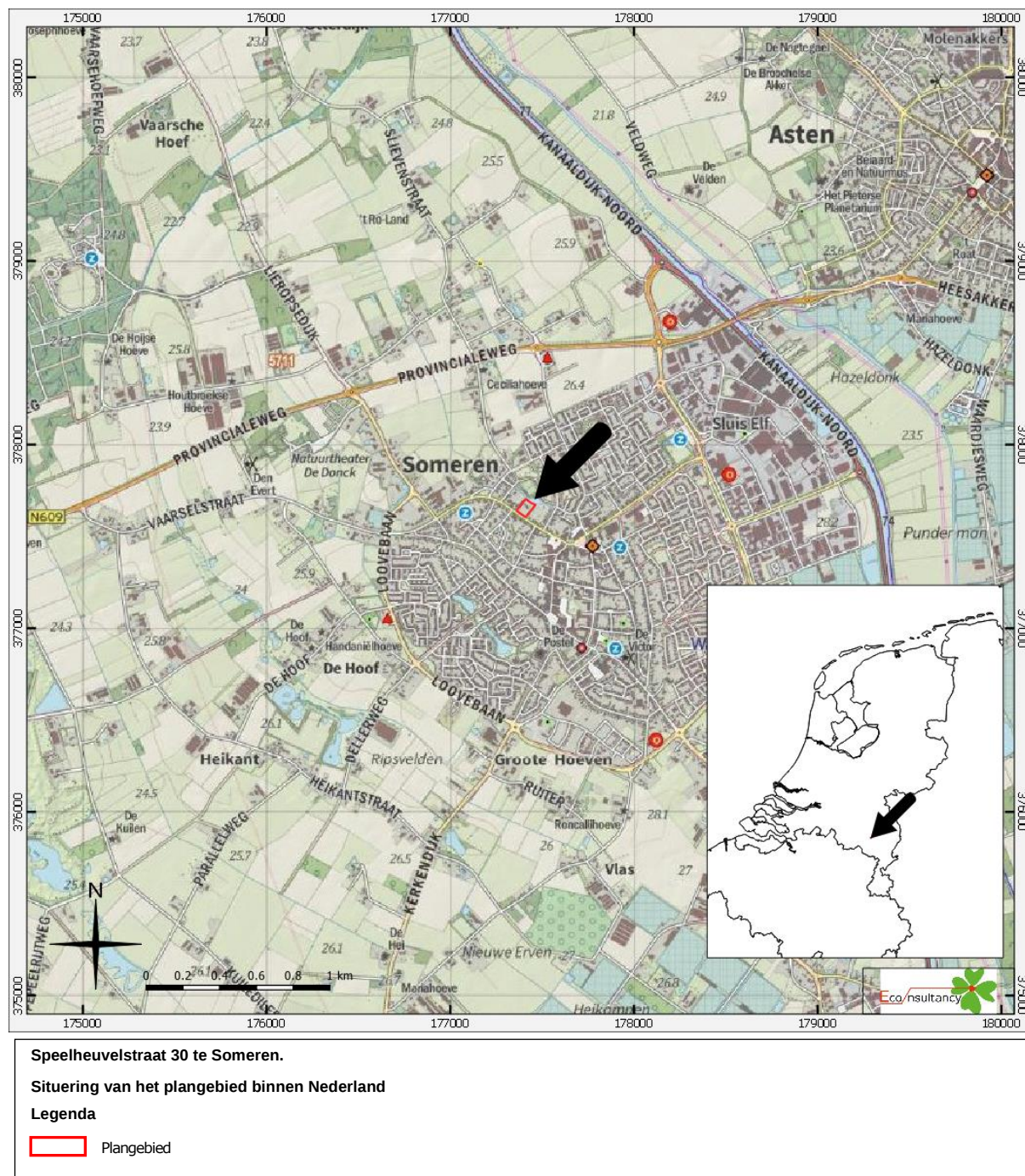
- Figuur 1. Selectieadvies.
- Figuur 2. Situering van het plangebied binnen Nederland.
- Figuur 3. Detailkaart van het plangebied.
- Figuur 4. Overzicht van de proefsleuven.
- Figuur 5. Profiel 2 in proefsleuf 1.
- Figuur 6. Vlakfoto van de esgreppels in proefsleuf 1. De dam die in het vlak is blijven staan bevatte een gasleiding.
- Figuur 7. Coupe over S1, de esgreppels.
- Figuur 8. Vlakfoto van proefsleuf 2. Linksachter in de proefsleuf is de insteek van de (stook)olietank te zien. De sporen aan de rechterkant van de foto zijn afkomstig van de haag die daar voor aanvang van de werkzaamheden nog stond.
- Figuur 9. De glazen flessen uit de dumpkuil.
- Figuur 10. Selectieadvies.

BIJLAGEN

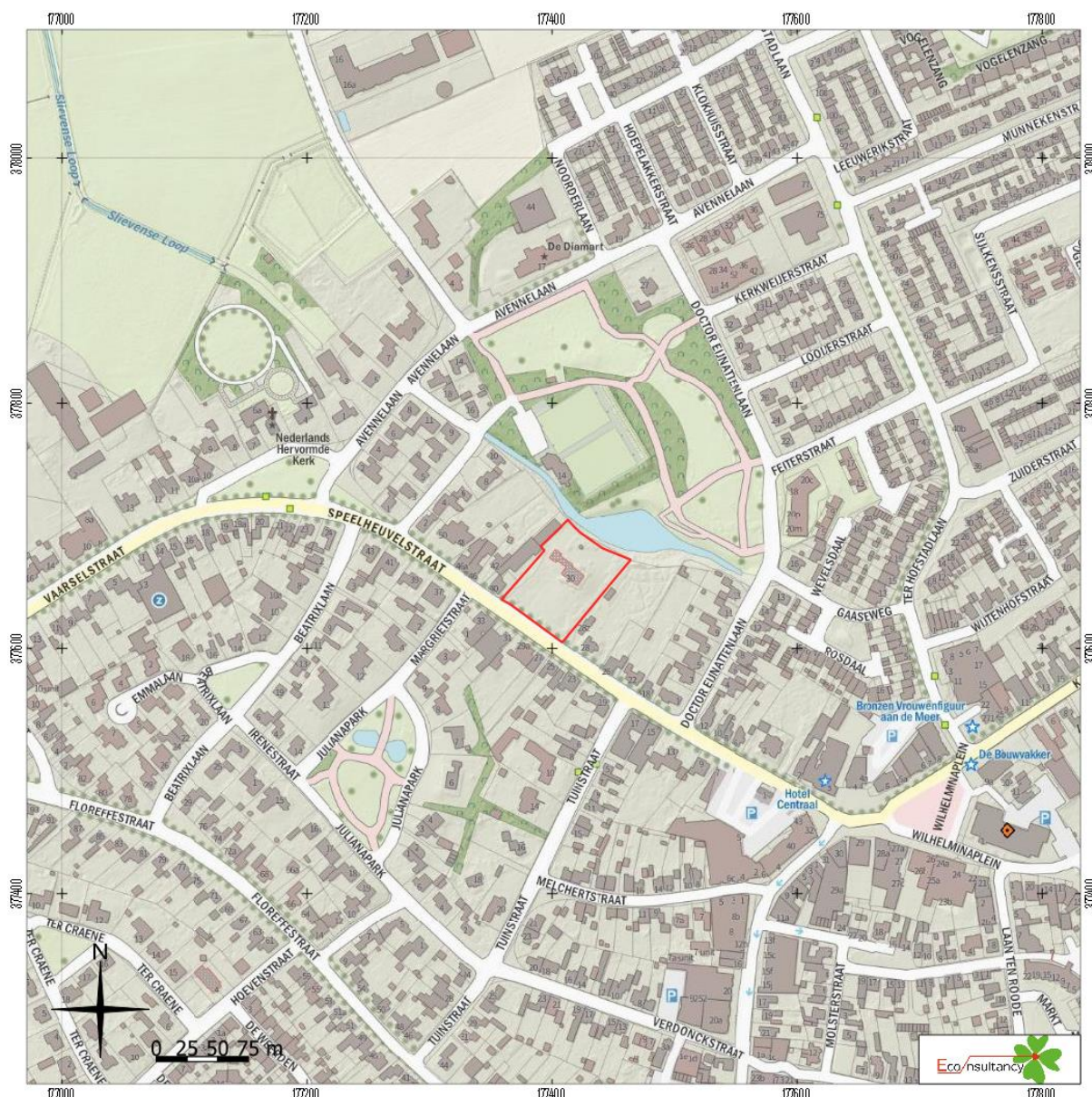
Bijlage 1	Proefsleuven 1 en 2
Bijlage 2	Sporenlijst
Bijlage 3	Vondstenlijst
Bijlage 4	Overzicht geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 5	Bewoningsgeschiedenis van Nederland
Bijlage 6	AMZ-cyclus

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van Van Bree Someren een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor het plangebied aan de Spielheувelstraat 30 te Someren (zie figuur 2 en figuur 3).

Figuur 2. Situering van het plangebied binnen Nederland.

Speelheuvelstraat 30 te Someren.

Detailkaart van het plangebied

Legenda

Plangebied

Figuur 3. Detailkaart van het plangebied.

In het plangebied zal de bestaande bebouwing worden gesloopt en in een deel van het plangebied zal nieuwbouw worden gerealiseerd. De bestaande bebouwing is deels onderkelderd, waardoor op die plaats geen verder onderzoek meer noodzakelijk was.

Het archeologisch onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of archeologische waarden aanwezig zijn in de ondergrond die door de voorgenomen bodemingrepen verloren kunnen gaan. Daarom is het binnen het kader van het gemeentelijk beleid van de Erfgoedwet (1 juli 2016) verplicht voorafgaand archeologisch onderzoek uit te voeren (zie bijlage 6).

2 DOELSTELLING ONDERZOEK

Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het vooronderzoek. Het gaat om gebied- of vindplaatsgericht onderzoek. Het IVO gebeurt door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en/of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied.

Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Belangrijk is dat op basis van het inventariserend veldonderzoek een beslissing kan worden genomen of verder archeologisch (voor)onderzoek in het gebied noodzakelijk en verantwoord is.

De waardering van het terrein dient volgens de richtlijnen van de KNA 4.1 te gebeuren. Dit zodat een gefundeerde onderbouwing van verder beleid met betrekking tot de archeologische waarden binnen het terrein mogelijk is. Indien binnen het plangebied archeologische waarden voorkomen, kan één van de volgende aanvullende voorschriften worden opgelegd:

- De verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden.
- De verplichting tot het doen van opgravingen
- De verplichting de activiteit die tot bodemverstoring leidt, te laten begeleiden door een deskundige op het gebied van de archeologische monumentenzorg. Deze deskundige moet voldoen aan, door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen, kwalificaties.

3 ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED

3.1 Ligging en huidige situatie plangebied

De onderzoekslocatie ($\pm 1.000 \text{ m}^2$) ligt aan de Speelheuvelstraat 30, in het centrum van Someren (zie figuur 2 en figuur 3). Het plangebied is kadastraal bekend gemeente Someren, sectie H, nummer 2898. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 51 H, (schaal 1:25.000), bevindt het maaiveld zich op een hoogte van circa 32 m +NAP en zijn de coördinaten van de onderzoekslocatie $X = 177.406$, $Y = 377.710$.

3.2 Methodiek vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is in eerste instantie gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Dit betreft voornamelijk gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd daarna is dit gespecificeerde verwachtingsmodel getoetst door middel van een booronderzoek.⁴

⁴ Exaltus & Orbons, 2020.

3.3 Archeologische verwachting op basis van het vooronderzoek⁵

In juli 2020 is door ArcheoPro een archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied aan de Speelheuvelstraat 30 te Someren. Hieronder wordt een samenvatting gegeven van dat onderzoek.

3.3.1 Geologie, Geomorfologie en Bodem

Het plangebied ligt in de Roerdalslenk, ten westen van de overgang met het hoger gelegen Peelblok. Door de hogere ligging vormt het Peelblok een waterscheiding. Ten westen van het Peelblok stroomt het water via de slenk richting 's-Hertogenbosch en ten oosten monden de rivieren in de Maas uit. In het Pleistoceen (2,6 miljoen - 11.755 jaar geleden) is de laaggelegen slenk opgevuld met rivierafzettingen van de Rijn en de Maas (Formatie van Beegden) en aan het einde van het Pleistoceen met dekzand (Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel). Op het Peelblok zorgde erosie ervoor dat het dekzandpakket verdween. Hierdoor kunnen de Pleistocene rivierafzettingen op het Peelblok al vanaf de oppervlakte worden aangetroffen, terwijl het dekzandpakket in de Roerdalslenk tientallen meters dik kan zijn. Ten gevolge van de vrijwel continue zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf 11.755 jaar geleden), is ook het grondwater gestegen en zijn de laagste delen van het dekzandlandschap dermate sterk vernat dat hierin veen is ontstaan.

Het plangebied zelf ligt in een gebied waar de rivierafzettingen, behorende tot de Formatie van Beegden, zijn bedekt met een laag dekzand. In verband met de ligging binnen de bebouwde kom, is het plangebied geomorfologisch, niet gekarteerd. Volgens de geomorfologische kaart van Nederland ligt het plangebied mogelijk in een zone met vrij vlakke dekzandwelvingen die al dan niet bedekt zijn met een oud bouwlanddek. Tegelijkertijd lijkt het plangebied echter in het verlengde te liggen van een dalvormige laagte zonder veen, die ten noorden van het plangebied ligt. De voortzetting van deze laagte is zichtbaar langs de oostrand van het plangebied.

Ook bodemkundig is het plangebied in verband met de ligging binnen de bebouwde kom niet gekarteerd. De bodemkaart geeft echter in de overige delen van het onderzoeksgebied de aanwezigheid aan van hoge zwarte enkeerdgronden van lemig fijn zand. Dergelijke gronden worden gekenmerkt door de aanwezigheid van een akkerdek van meer dan een halve meter dikte. De grondwatertrap is waarschijnlijk VI of VII, wat betekent dat het redelijk tot goed ontwaterde bodems betreft. Indien het plangebied echter in een dalvormige laagte ligt, bestaan de bodems waarschijnlijk uit Laarpodzolgronden van lemig fijn zand. De grondwatertrap is in dat geval V, hetgeen betekent dat het met name in de winter, slecht ontwaterde bodems betreft.

3.3.2 Archeologische gegevens

Voor dekzandgebieden in hun algemeenheid geldt dat hierbinnen bewoningssporen kunnen worden aangetroffen die dateren vanaf het Laat-Paleolithicum. Vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum liggen veelal op relatief hooggelegen delen van het dekzandlandschap in de nabijheid van water. Later, in het Neolithicum wanneer een sedentair bestaan in de plaats komt van een nomadisch levenswijze, verkiest men vooral de hoogste delen van het dekzandlandschap. Deze nederzittingskeuze blijft tot in de Vroege-Middeleeuwen bestaan. In de Late-Middeleeuwen en de Nieuwe tijd zijn de nederzettingen met name gesticht langs doorgangswegen, op kruispunten van wegen en aan de overgangen van rivieren. In het Archeologisch informatiesysteem (Archis), zijn binnen het onderzoeksgebied van een kilometer in de omtrek van het plangebied, talrijke vindplaatsen bekend. Een deel hiervan maakt deel uit van de grootschalige onderzoeken die hebben plaatsgevonden binnen het plan Waterdael III in het oosten van het onderzoeksgebied en binnen plangebied Groote Hoeven op de zuidrand van het onderzoeksgebied.⁶

⁵ Exaltus & Orbons, 2020.

⁶ Hiddink, 2011.

Hier uitgevoerde opgravingen hebben nederzettingssporen uit de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Middeleeuwen opgeleverd. Deze nederzettingssporen zijn aangetroffen op de hogere delen van de dekzandruggen binnen het onderzoeksgebied. Andere onderzoeken in de omgeving hebben vooral resten uit de Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd opgeleverd, waaronder een waterput, paalspoelen van een boerderij uit de Volle-Middeleeuwen.

3.3.3 Historische gegevens

Het westelijke deel van het plangebied ligt binnen de historische kern van Someren. De bebouwing van Someren vormt van oudsher een langgerekt lint langs de (huidige) Dorpsstraat en de Boerenkamplaan. Deze strook vormde min of meer een laagte tussen hogere dekzandruggen. In deze laagte kon water worden opgevangen in drinkpoelen en putten. Direct achter de huizen lagen overwegend graslandjes en op de hogere dekzandruggen lagen de akkers, welk beeld ook wordt geschetst door verschillende historische kaarten. Vanaf de 19^e eeuw lag op het langs de weg gelegen westelijke deel van het plangebied een huis dat in de zeventiger jaren van de 20^e eeuw gesloopt en vervangen door de oostelijker gelegen, huidige bebouwing.

3.3.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van bovenstaand vooronderzoek is voor het plangebied een gespecificeerd archeologische verwachting opgesteld. De essentie van de archeologische verwachting is weergegeven in Tabel I.

Tabel I. Gespecificeerde archeologische verwachting

Archeologische periode	Gespecificeerde verwachting	Te verwachten Complextype/resten	Relatieve diepte t.o.v. het maaiveld
(Laat-)Paleolithicum	Middelhoog	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Mesolithicum	Middelhoog	Vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Neolithicum	Middelhoog	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, houtskool en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Bronstijd	Middelhoog	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, metaalresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
IJzertijd	Middelhoog	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Romeinse tijd	Middelhoog	Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Vroege-Middeleeuwen	Middelhoog	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen

Late-Middeleeuwen	Middelhoog	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen
Nieuwe tijd	Hoog	Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen	Onder maaiveld/in het antropogeen dek en in de top van de dekzandafzettingen

3.3.5 Resultaten verkennend booronderzoek

Het plangebied is onderzocht door middel van 18 boringen tot een diepte van maximaal 2 m onder maaiveld (24 m + NAP). Uit de boringen blijkt dat zich in het noordelijke deel van het plangebied oorspronkelijk veen heeft gevormd in dalvormige laagten. Ten zuiden van de huidige woning is meerdere boringen een overwegend humusrijke toplaag aangetroffen die bestaat uit brokken zand van uiteenlopend humusgehalte. Tot onderin dit pakket komt plaatselijk een enkel puindeeltje voor. De dikte van het rommelige pakket van overwegend humusrijk zand loopt sterk uiteen van dertig centimeter tot ruim 1,2 meter. Onder dit pakket is een pakket van voornamelijk geel zand aangetroffen met daarin brokken humeus zand. Direct onder de overwegend uit geel zand bestaande menglaag is het schone, lichtgele zand van de C-horizont aangetroffen. In de boringen aan de noordelijke rand van het plangebied is een door oxidatievlekken gekenmerkte C-horizont (gley-horizont) aangetroffen, wat kenmerkend is voor bodems met sterk wisselende grondwaterstanden waarin afwisselend zuurstof en ijzerrijk water aanwezig is. Deze gley-horizont ligt onder een rommelig pakket van humusrijk zand met brokken moerig zand. Aan de noordelijke rand van het plangebied lijkt oorspronkelijk veen te zijn gevormd in de hier gelegen, dalvormige laagte. Vergelijking van de hoogteligging van de C-horizont, laat ondanks de aantasting van de bodem door graafwerkzaamheden zien dat de C-horizont in het zuidelijke deel van het plangebied van nature aanmerkelijk hoger ligt dan op het centrale en het noordelijke deel van het plangebied. Dit hooggelegen deel ligt tegen de historische weg en bevat in de toplaag, relatief veel baksteenpuin. Vergelijking van de bodemopbouw in de boringen laat zien dat de C-horizont op het meest zuidelijke deel van het plangebied van nature aanmerkelijk hoger ligt dan op het noordelijke deel. Dit hoogteverschil is door de inrichting van het terrein voorafgaande aan de bouw van de huidige woning, vrijwel volledig tenietgedaan. Nu ligt juist de zone rond de bestaande bebouwing het hoogst.

3.3.6 Conclusie en selectieadvies vooronderzoek

De resultaten van het onderzoek geven voor het noordelijke- en het centrale deel van het plangebied in verband met de tot grote diepte verstoorde en van nature natte bodem, geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn hier tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden. Op het zuidelijke deel van het plangebied (ten zuiden van de boorpunten 4, 7, 12 en 17, kunnen nog (funderings)resten aanwezig zijn van de bebouwing die hier tot in de 19^e eeuw aanwezig was of van oudere voorgangers hiervan. In dit deel van het plangebied is echter geen nieuwbouw gepland. Indien hier echter ten behoeve van de nieuwbouw toch ingrijpende bodemverstoring zal plaatsvinden, kan door middel van proefsleuvenonderzoek worden voorkomen dat dergelijke archeologische resten ongedocumenteerd verloren gaan.

Voor het plangebied is door de bevoegde overheid (gemeente Someren) geadviseerd een proefsleuvenonderzoek te laten uitvoeren.

4 METHODIEK VELDONDERZOEK

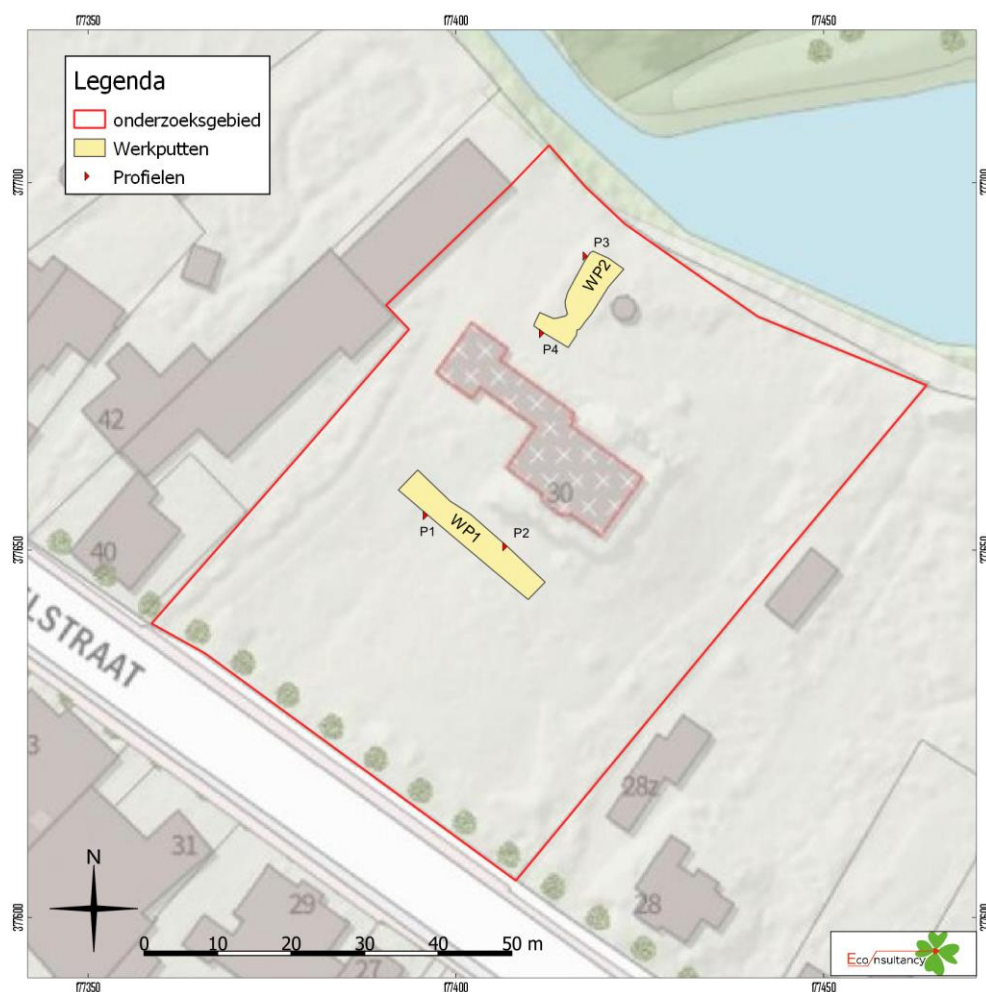
4.1 Inleiding

Voor het proefsleuvenonderzoek is door BAAC een Programma van Eisen opgesteld.⁷ In dit document zijn de eisen vastgelegd waaraan het archeologische onderzoek dient te voldoen. De methodiek en onderzoeksvragen zoals die in het PvE zijn opgenomen, worden in dit hoofdstuk verwoord.

Naast de eisen zoals omschreven in het PvE is het archeologisch onderzoek uitgevoerd onder certificaat op grond van de BRL SIKB 4000 (KNA, versie 4.1, 24-05-2018) en Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1, 24-05-2018), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

4.2 Methodiek proefsleuvenonderzoek

Er zijn in het plangebied twee proefsleuven aangelegd (zie Figuur 4). De vlakken zijn aangelegd op een diepte van 24,50-24,75 m². Proefsleuf 1 is 23 m lang en 3,8 m breed, en proefsleuf 2 is 13,1 m lang en 5,8 m breed. Beide proefsleuven zijn in de top van de C-horizont aangelegd. De proefsleuven hebben een oppervlakte van circa 142 m².

Figuur 4. Overzicht van de proefsleuven.

⁷ Kooi, 2021.

Tabel II. Oppervlaktes per werkput met omschrijving.

Werkputnummer	Oppervlakte (m ²)	Omschrijving sporen
1	84	Esgreppels en dumpkuil 20 ^e eeuw
2	58	Boomwortels en (stook)olietank
totaal	142	

De proefsleuven zijn in één vlak onderzocht. Het vlak is in de top van de natuurlijke ondergrond aangelegd op de diepte van circa 80 tot 100 cm (Proefsleuf 1 24,5 - 24,8 m NAP) beneden het maaiveld. De vlakaanleg heeft laagsgewijs plaatsgevonden tot op het vlakniveau waarop de grondsporen zichtbaar werden en het vlak te interpreteren was. Per haal van de graafmachine is met behulp van de metaaldetector door een metaaldetectorspecialist het blootgelegde vlak afgezocht. Dit heeft geen metaalvondsten opgeleverd. Behalve het vlak is ook de stort van de sleuven met behulp van de metaaldetector onderzocht. Metaalvondsten zijn hierbij niet gedaan. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak op vondsten en grondsporen gecontroleerd. Het vlak is waar nodig handmatig opgeschaafd, met een Rover GPS ingemeten en in delen gefotografeerd. In iedere proefsleuf is per vlak de hoogte gemeten in raaien met een tussenafstand van 5 m.

In iedere proefsleuf zijn twee profielen gedocumenteerd. Alle archeologisch relevante sporen zijn gedocumenteerd. Alle archeologisch relevante sporen zijn getekend en gefotografeerd in het vlak, gecoupeerd, gefotografeerd in coupe, en indien vastgesteld werd dat het een archeologisch spoor betrof (en niet een natuurlijk of recent spoor), digitaal getekend in coupe en afgewerkt. De coupes en de profielen zijn gefotografeerd met een fotocamera. Alle foto's van het vlak, sporen, coupes en profielen zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje met het projectnummer en objectgegevens. Alle relevante profielen zijn gedocumenteerd en beschreven door een senior KNA archeoloog. Het vlak en de profielen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104⁸ en bodemkundig⁹ geïnterpreteerd.

De voorbereiding van het onderzoek heeft plaatsgevonden op 5 juli 2021. Het veldwerk is uitgevoerd op 6 juli 2021. De uitwerking heeft plaatsgevonden van 20 juli t/m 29 juli 2021.

4.3 Onderzoeksvragen

In het Programma van Eisen is een aantal onderzoeksvragen opgenomen.¹⁰

1. Is er een (of zijn er meerdere) vindplaats(en) aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
2. Zo ja, beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats (indien mogelijk) zowel binnen als buiten het onderzoeksgebied.
3. Bevinden zich tussen het vondstmateriaal opvallende vondsten die wijzen op sociale differentiatie, ambachtelijke activiteiten of rituele connotaties of op een specifieke functie van de vindplaats?
4. Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats(en) met de bodemopbouw?
5. In hoeverre zijn de aangetroffen bodemlagen geschikt voor een palynologische reconstructie van de vegetatie- en gebruiksgeschiedenis van het terrein?
6. Wat kan aan de hand van zoölogisch en botanisch materiaal van de (voedsel-)economie van de vindplaats worden gereconstrueerd?

⁸ NEN 5104 1989.

⁹ Bakker en Schelling 1989.

¹⁰ Kooi, 2021.

7. Wat kan verteld worden over de natuurlijke vegetatie en het cultuurlandschap in en rond de vindplaats? Hoe hebben deze zich ontwikkeld?
8. Wat is de waardering van de vindplaats(en)? Geef daarbij aan in hoeverre de vindplaats(en) in een groter onderzoekskader van de NOaA of een provinciaal/gemeentelijke onderzoeksagenda is (of zijn) in te passen. Noem de relevante onderzoeksthema's.
9. Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en tot hoe diep hebben deze de bodem verstoord?
10. Hoe sluiten de resultaten van het onderzoek aan op de gespecificeerde archeologische verwachting zoals die in het vooronderzoek voor het onderzoeksgebied is vastgesteld?
11. Indien er geen vindplaats is vastgesteld, hoe is dit te verklaren (landschappelijk, verstoring of gewoon niet aanwezig)?
12. Zijn er tijdens het proefsleuvenonderzoek behoudenswaardige resten aangetroffen die aanleiding geven om de bestaande bebouwing ondergronds te laten slopen door middel van een opgraving, archeologische begeleiding?
13. Zijn er in het plangebied nog resten aanwezig van de bebouwing die zichtbaar is op de kadastrale minuut van 1832?

In het PvE was de mogelijkheid opgenomen voor een doorstart naar een opgraving – variant archeologische begeleiding, hiervoor waren ook een aantal onderzoeksvragen opgenomen.¹¹

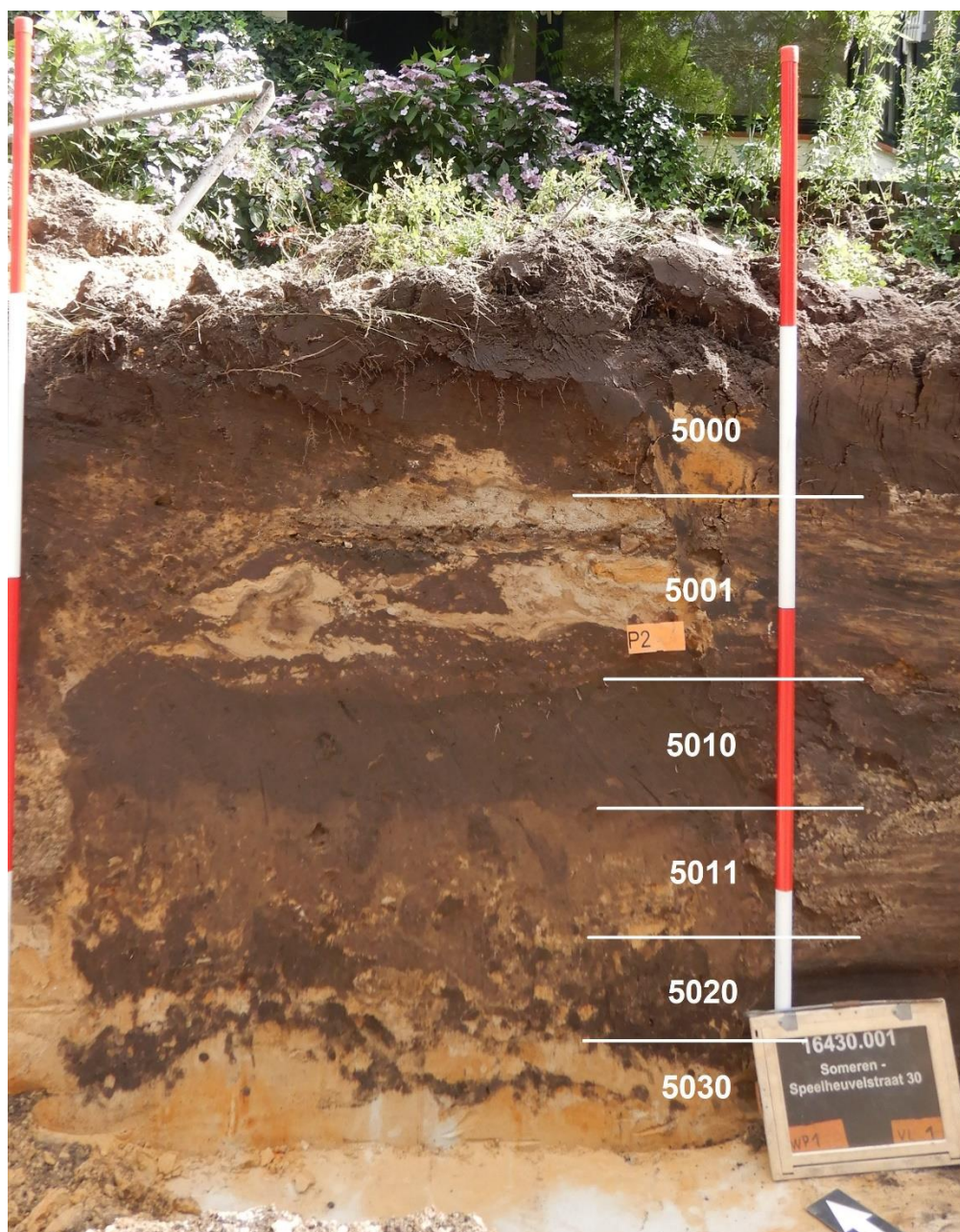
1. Beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats zowel binnen als buiten het onderzoeksgebied.
2. Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats met de bodemopbouw? Hoe zag het landschap eruit?
3. Welk specialistisch onderzoek aan de verschillende materiaalcategorieën kan een bijdrage leveren aan de beantwoording van de onderzoeksvragen? Welk specialistisch onderzoek is hiervoor ingezet en wat heeft het ons aan informatie over het verleden opgeleverd?
4. Zijn de resultaten van het archeologisch onderzoek in te passen in nog een ander onderzoek? Zo ja, bij welk onderzoek.
5. Wat is de archeologische verwachting voor aangrenzende percelen?

Er heeft geen doorstart naar een opgraving – variant archeologische begeleiding plaatsgevonden.

¹¹ Kooi, 2021.

5 RESULTATEN VELDONDERZOEK

5.1 Landschapsgenese en bodemopbouw

Figuur 5. Profiel 2 in proefsleuf 1.

Tabel III. Bodemopbouw, laagnummering, NAP waarden en interpretatie

laag	beschrijving	interpretatie	bovenkant (m + NAP)	datering
5000	glbr Z3s1	Bouwvoor	25,70 - 25,75	NTL
5001	glbr gevl Z3s1	Opgebrachte Grond	25,50 - 25,60	NTL
5010	grgl gevl Z3s1	Oorspronkelijke bouwvoor?	25,20 - 25,30	NTL
5011	glbr gevl Z3s1	Gemengd pakket, mogelijke restant B-Horizont	25,15 - 25,20	NTL
5020	dbrgl gevl Z3s1	Geroerd esdek	25,00 - 25,10	NTL
5030	gl Z3s1	C-Horizont	24,65 - 24,90	-

Per proefsleuf zijn er twee kolomopnames opgetekend. Deze profielen zijn gezet op plaatsen waar de bodemopbouw zo intact mogelijk was. De profielen zijn lithologisch conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode beschreven.¹² Alle vier profielen hebben een sterk gelijkende bodemopbouw (zie figuur 5).

De top van het bodemprofiel bestond bij alle profielen uit een 20 tot 30 cm dikke bouwvoor. Onder deze bouwvoor bevindt zich een circa 30 cm dik pakket opgebrachte grond met puinspikkels, waarschijnlijk uit de tijd dat het huis gebouwd is. Daaronder ligt een laag van ongeveer 20 cm dik, die waarschijnlijk te interpreteren is als de oorspronkelijke bouwvoor (laag 5010). Daaronder ligt een circa 20 cm dikke laag geelbruin vermengd zand, wat oog als een B-Horizont die deels met het daaronder gelegen plaggendeek en de C-Horizont vermengd is. Onder deze laag ligt een 20 tot 30 cm dikke geel gevlekte, donkerbruine laag. Dit is waarschijnlijk een restant van het esdek, dat vermengd is met de daaronder gelegen C-Horizont. Daaronder ligt de C-horizont, die bestaat uit geel zand.

De aangetroffen bodemprofielen komen in grote lijnen mate overeen met de bodemopbouw zoals deze is aangetroffen bij het verkennend booronderzoek in 2020.¹³

5.2 Analyse sporen en structuren

Figuur 6. Vlakfoto van de esgreppels in proefsleuf 1. De dam die in het vlak is blijven staan bevatte een gasleiding.

Proefsleuf 1 is aangelegd aan de zuidzijde van het te slopen gebouw. In de sleuf zijn enkele esgreppels aangetroffen en een dumpkuil met vondstmateriaal uit de 20^e eeuw, welke tijdens het verdiepen naar het vlakniveau in het profiel gezien was (zie bijlage 1). Delen van de sleuf konden niet verder worden verdiept door in het gebied aanwezige leidingen. Twee van de esgreppels (beiden als S1 geadministreerd) zijn gecoupeerd en hebben een diepte van 42 cm (Figuur 7). Aan de zuidoostelijke

¹² Bosch, 2005.

¹³ Exaltus & Orbons, 2020.

rand van de werkput ligt een grote verstoring (S4) die waarschijnlijk te maken heeft met de bouw van het huis.

Figuur 7. Coupe over S1, de esgreppels.

Proefsleuf 2 is aangelegd ten noorden van het te slopen gebouw. Deze sleuf moest anders dan gepland worden aangelegd door de nog aanwezige bomen. In deze proefsleuf zijn alleen sporen van plantenwortels en een insteek van een kuil waarin een ondergrondse (stook)olietank ligt.

Figuur 8. Vlakfoto van proefsleuf 2. Linksachter in de proefsleuf is de insteek van de (stook)olietank te zien. De sporen aan de rechterkant van de foto zijn afkomstig van de haag die daar voor aanvang van de werkzaamheden nog stond.

5.3 Vondstmateriaal

Tijdens de aanleg van de proefsleuven zijn geen vondsten aangetroffen. Tijdens het couperen zijn in drie van de sporen (S2, 3 en 4) 9 vondsten aangetroffen, verdeeld over de in Tabel IV aangegeven vondstcategorieën.

Tabel IV. *Vondsttotalen per vondstcategorie*

categorie	aantal
aardewerk	1
dierlijk botmateriaal	2
metaal	1
glas	5
totaal	9

Aardewerk

Tijdens het veldwerk is één scherf aardewerk aangetroffen in de recente verstoring (S4). Het gaat om een kleine scherf roodbakkend aardewerk met een restant geel glazuur. Het fragment is te klein en verweerd op een scherpere datering dan Late-Middeleeuwen of Vroege-Nieuwe tijd te geven.

Glas

In de 20e-eeuwse dumpkuil S3 zijn twee complete glazen flessen en drie fragmenten van glazen flessen aangetroffen. Het zijn vooral (fragmenten van) drankflessen (wijn/bierflessen). Een bruine fles met schenkruit is waarschijnlijk eerder een medicijnfles of oliefles. Alle flessen zijn van moderne makelij.

Figuur 9. De glazen flessen uit de dumpkuil.

*Dierlijk botmateriaal*¹⁴

Uit de dumpkuil S3 zijn twee fragmenten van dierlijk botmateriaal afkomstig. Het zijn beiden runderbotten en beiden vertonen zaagsporen. De kenmerken staan in Tabel V. Op grond van de zaagsporen kan gesteld worden dat het hier gaat om slachtafval.

Tabel V. *Dierlijk botmateriaal*

vondstnr	soort	deel	kenmerken	leeftijd	bewerkingssporen
2	bos taurus	fragment proximale epifyse van linker humerus	vergroeiende epifyse	> 3/3,5 jaar	onderkant doorgezaagd
2	bos taurus	fragment diafyse van linker tibia	onbekend	onbekend	beide kanten doorgezaagd

Metaal

De enige metaalvondst is de kop van een spijker uit S2, een van de esgreppels. Deze vondst kan niet scherper worden gedateerd dan Late-Middeleeuwen of Nieuwe tijd

5.4 Grondmonsters

Bij een gebrek aan voor bemonstering geschikte contexten zijn geen monsters genomen.

5.5 Conclusie veldonderzoek

Vooruitlopend op de waardering in paragraaf 6.1 is tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgesteld dat er geen behoudenswaardige vindplaats in het plangebied aanwezig is. Nadat de twee proefsleuven zijn gegraven is een kort schriftelijk verslag opgesteld en doorgestuurd naar de bevoegde overheid die ermee instemde geen archeologische begeleiding van de sloopwerkzaamheden verplicht te stellen. Ook is per mail afgesproken om het evaluatierapport over te slaan en direct door te gaan naar de uitwerking.

6 WAARDERING, CONCLUSIE EN SELECTIEADVIES

6.1 Waardering

De resultaten van het veldwerk vormen de basis voor de waardering van de vindplaats. De waardering moet vervolgens leiden tot een aanbeveling ten aanzien van het vervolgtraject. De waardering wordt vastgesteld volgens de door de KNA voorgeschreven wijze aan de hand van de volgende aspecten: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit.

Beleving

De beleving van de vindplaats valt uiteen in twee criteria 'schoonheid' en 'belevingswaarde'. Bij beide gaat het vooral om zichtbare monumenten. Schoonheid is de esthetische-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die in de zichtbaarheid van het monument tot uiting komt. Deze waarde is gebaseerd op de zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement, vorm en structuur en relatie met de omgeving. Herinneringswaarde is de herinnering die het archeologisch monument oproept over het verleden. Deze waarde is gebaseerd op verbondenheid met feitelijke historische gebeurtenissen en associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op de criteria gaafheid en conservering. De gaafheid is de mate van niet-verstoord zijn en stabiliteit van de fysieke omgeving. De conservering geeft de mate waarin archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven aan. Bij vijf of meer punten is

¹⁴ Met dank aan J. Reynaert voor de determinatie.

een vindplaats behoudenswaardig. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder) wordt er naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of de vindplaats toch behoudenswaardig is.

Inhoudelijke kwaliteit

De inhoudelijke kwaliteit wordt uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie, ensemble en representativiteit. Zeldzaamheid is de mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied. Informatiewaarde is de betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De ensemblewaarde (of contextwaarde) is de meerwaarde die aan een monument wordt toegekend, op grond van de mate waarin sprake is van een archeologische en landschappelijke context. De representativiteit is tenslotte de mate waarin een bepaald type monument karakteristiek is voor een periode dan wel een gebied voorkomt. Eerst wordt er een afweging gemaakt op basis van de drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven of meer punten is de vindplaats behoudenswaardig. Bij een lagere score wordt nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is.

Doordat er bij het archeologische proefsleuvenonderzoek geen archeologische waarden zijn aangetroffen is een waardestelling niet van toepassing.

6.2 Conclusie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek in het plangebied aan de Speelheuvelstraat 30 te Someren zijn twee proefsleuven aangelegd met een gezamenlijke oppervlakte van circa 142 m². Daarbij zijn in proefsleuf 1 esgreppels en recente verstoringen aangetroffen welke waarschijnlijk in verband zijn te brengen met de bouw van het huis. In proefsleuf 2 zijn alleen natuurlijke verstoringen en een insteek van een kuil voor een (stook)olie tank aangetroffen. De esgreppels in proefsleuf 1 dateren waarschijnlijk in de Late-Middeleeuwen of Nieuwe tijd. Door een gebrek aan vondstmateriaal uit deze sporen is een scherpere datering niet mogelijk. Het vondstmateriaal bestaat uitsluitend uit vondstmateriaal uit de Nieuwe tijd.

6.3 Selectieadvies

Het ontbreken van archeologische waarden in de proefsleuven leidt tot de conclusie dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats. Het selectieadvies is daarom dan ook om geen vervolgonderzoek uit te voeren en het nu te bebouwen deel van het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Het zuidelijke deel van het plangebied is feitelijk nu niet onderzocht, waardoor over dat deel geen uitspraken kunnen worden gedaan (Figuur 10). Voor dat deel is het advies om dit onderzoek alsnog te onderzoeken door middel van proefsleuven wanneer hier bodemingrepen plaats gaan vinden waardoor de bodem diepreikend verstoord zou raken. Het definitieve besluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Someren.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethode. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Econsultancy wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, mochten tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, dan dient hiervan melding te worden gemaakt conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

Figuur 10. Selectieadvies.

7 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

In paragraaf 4.3 zijn de onderzoeksvragen gesteld waarop het proefsleuvenonderzoek antwoord zou moeten geven. In dit hoofdstuk zal getracht worden dat te realiseren. De resultaten van het onderzoek kunnen echter niet op alle vragen een antwoord geven.

1. *Is er een (of zijn er meerdere) vindplaats(en) aanwezig binnen het onderzoeksgebied?*

Nee, binnen het onderzoeksgebied zijn geen vindplaatsen aangetroffen. De enige archeologische sporen die zijn aangetroffen, betreffen sporen van grondverbetering (esgreppels). Deze sporen zijn niet voldoende om een vindplaats te vormen.

2. *Zo ja, beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats (indien mogelijk) zowel binnen als buiten het onderzoeksgebied.*

Niet van toepassing.

3. *Bevinden zich tussen het vondstmateriaal opvallende vondsten die wijzen op sociale differentiatie, ambachtelijke activiteiten of rituele connotaties of op een specifieke functie van de vindplaats?*

De enige vondsten die zijn aangetroffen zijn afkomstig uit opgebrachte grond en een 20^e-eeuwse dumpkuil. Hieruit kan dergelijk informatie niet worden afgeleid.

4. *Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats(en) met de bodemopbouw?*

De top van het bodemprofiel bestond bij alle profielen uit een 20 tot 30 cm dikke bouwvoor. Onder deze bouwvoor bevindt zich een circa 30 cm dik pakket opgebrachte grond met puin-spikkels, waarschijnlijk uit de tijd dat het huis gebouwd is. Daaronder ligt een laag van ongeveer 20 cm dik, die waarschijnlijk te interpreteren is als de oorspronkelijke bouwvoor (laag 5010). Daaronder ligt een circa 20 cm dikke laag geelbruin vermengd zand, wat oog als een B-Horizont die deels met het daaronder gelegen plaggendek en de C-Horizont vermengd is. Onder deze laag ligt een 20 tot 30 cm dikke geel gevlekte, donkerbruine laag. Dit is waarschijnlijk een restant van het esdek, dat vermengd is met de daaronder gelegen C-Horizont. Daaronder ligt de C-horizont, die bestaat uit geel zand.

Een relatie met de vindplaats is niet van toepassing, aangezien geen vindplaats is aangetroffen.

5. *In hoeverre zijn de aangetroffen bodemlagen geschikt voor een palynologische reconstructie van de vegetatie- en gebruiksgeschiedenis van het terrein?*

De bodemlagen lijken grotendeels opgebracht en/of geroerd te zijn. Bovendien heeft de deels dichte begroeiing binnen het plangebied ervoor gezorgd dat de ondergrond geheel doorwor-teld is, wat een dergelijk onderzoek sterk zou bemoeilijken.

6. *Wat kan aan de hand van zoölogisch en botanisch materiaal van de (voedsel-)economie van de vindplaats worden gereconstrueerd?*

Niet van toepassing, er is geen vindplaats.

7. *Wat kan verteld worden over de natuurlijke vegetatie en het cultuurlandschap in en rond de vindplaats? Hoe hebben deze zich ontwikkeld?*

Niet van toepassing, er is geen vindplaats.

8. *Wat is de waardering van de vindplaats(en)? Geef daarbij aan in hoeverre de vindplaats(en) in een groter onderzoekskader van de NOaA of een provinciaal/gemeentelijke onderzoeks-agenda is (of zijn) in te passen. Noem de relevante onderzoeksthema's.*

Er is feitelijk geen sprake van een vindplaats.

9. *Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en tot hoe diep hebben deze de bodem verstoord?*

De verstoringen liggen vooral aan de noordelijke rand van proefsleuf 1 en in proefsleuf 2. Deze zijn te relateren aan de bouw van het te slopen pand. Deze verstoringen reiken tot diep in de C-Horizont.

10. *Hoe sluiten de resultaten van het onderzoek aan op de gespecificeerde archeologische verwachting zoals die in het vooronderzoek voor het onderzoeksgebied is vastgesteld?*

De gespecificeerde archeologische verwachting die in het vooronderzoek is vastgesteld is middelhoog voor alle periodes, behalve de Nieuwe tijd, waarvoor een hoge verwachting geldt. De sporen dateren in de Late-Middeleeuwen of Nieuwe tijd (esgreppels) en de Nieuwe tijd (dumpkuil, olietank, etc).

11. *Indien er geen vindplaats is vastgesteld, hoe is dit te verklaren (landschappelijk, verstoring of gewoon niet aanwezig)?*

De bodemopbouw in proefsleuf 1 lijkt onder de opgehoogde lagen nog grotendeels aanwezig te zijn (al is het deels in een omgezette vorm). Maar toch zijn de enige aangetroffen sporen op die diepte esgreppels. Het lijkt er dus op dat dit gebied alleen in gebruik is geweest als akker, en dat er buiten dat geen (intensief) menselijk gebruik heeft plaatsgevonden.

12. *Zijn er tijdens het proefsleuvenonderzoek behoudenswaardige resten aangetroffen die aanleiding geven om de bestaande bebouwing ondergronds te laten slopen door middel van een opgraving, archeologische begeleiding?*

Nee, er zijn geen behoudenswaardige resten aangetroffen.

13. *Zijn er in het plangebied nog resten aanwezig van de bebouwing die zichtbaar is op de kadastrale minuut van 1832?*

Er zijn geen bouwsporen of paalsporen aangetroffen uit de 19^e eeuw. De enige sporen die ouder dan de 20^e eeuw dateren zijn de esgreppels.

LITERATUUR

- Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland De hogere niveaus*. Wageningen.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Exaltus, R.P. & J. Orbons, 2020: *Speelheuvelstraat 30, Someren, Gemeente Someren. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek*, Eijsden (ArcheoPro Archeologisch rapport 20042).
- Hiddink, H.A. & E. de Boer (red.), 2011: *Opgravingen in Waterdael III te Someren. Deel 1. Grafvelden en begravingen uit de IJzertijd en Romeinse tijd*, Amsterdam (ZAR 42).
- Kooi, M., 2021: *Programma van Eisen Someren, Speelheuvelstraat 30, 's Hertogenbosch* (PvE nummer A-21.0139).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.

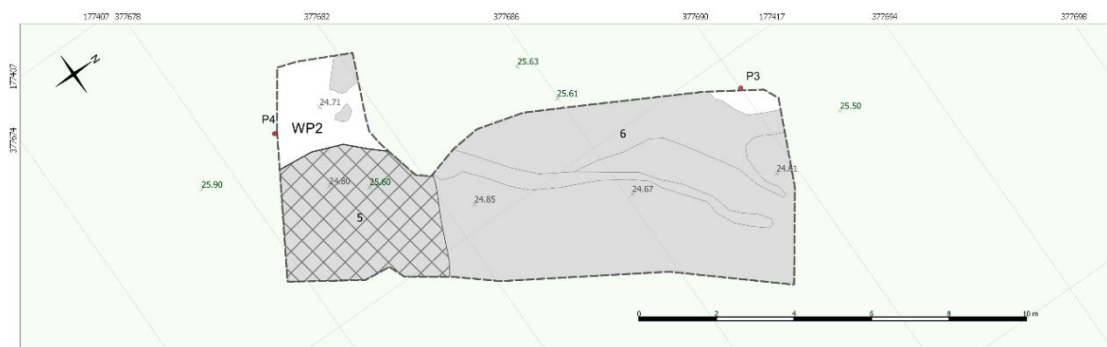
BRONNEN

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, juli 2021.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Bijlage 1 Proefsleuven 1 en 2

× NAP hoogte vlak1 × NAP hoogte Maalveld • Profiel — Coupelijn - - - Verschil in vlakhoogte ESGREPEL KUIL RECENTE KUIL LEIDING
 Werkput

× NAP hoogte vlak1 × NAP hoogte Maalveld • Profiel — Coupelijn - - - Verschil in vlakhoogte ESGREPEL KUIL RECENTE KUIL KUIL MET OLJETANK Werkput

Bijlage 2 Sporenlijst

Spoornummer	Werkput	Vlak	Aard	Kleur	Materiaal	NAP-hoogte	Gecoupeerd	Diepte (cm)	Veldvondstnummer
1	1	1	Esgreppel	DBRGR	Z3S1	24,60		44	
2	1	1	Esgreppel	LBR\LBGR	Z3S1	24,58		4	
3	1	1	Recente verstoring	DGR	Z3S1	24,54			
4	1	1	Esgreppel	GRIDGR	Z3S1	24,62		6	
5	2	1	Insteek olietank	DGR-LGEGR GEVLEKT	Z3S1	24,96			
6	2	1	Recente verstoring	DGRBR-LGR GEVLEKT	Z3S1	24,71			
998	2	1	Leiding	DGR	Z3S1				
999	2	1	Recente verstoring	DRGRBR	Z3S1	25,06			

Bijlage 3 Vondstenlijst

Vondstnummer	Werkput	Vlak	Spoor	Verzamelwijze	Materiaal	Aantal	Artefacttype	Datering	Opmerking
1.1.1	1	1	2	COUPE	MFE	1	IJZER	NTL	Kop spijker
2.1.1	1	1	3	COUPE	ODB	2	BOT.DIER	NTL	Runderbotten
2.1.2	1	1	3	COUPE	GLS	5	FLES	NTL	Glazen flessen
3.1.1	1	1	4	COUPE	KER	1	ROOD	MELB/NTV	Roodbakkende scherf met restant geel glazuur.

Bijlage 4 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie								
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Laat	Holoceen			1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Beegden						
			Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye							
						Allerød (warm)									
						Vroege Dryas (koud)									
						Bølling (warm)									
						Laat-Pleniglaciaal									
			Laat	Weichselien (ijstijd)	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3								
						Vroeg-Pleniglaciaal	4								
						Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)							5a		
			Pleistoceen	Midden	Midden						5b	Formatie van Urk			
						5c									
						5d									
		Eemien (warme periode)				5e	Eem Formatie								
		Saalien (ijstijd)				6	Formatie van Drente								
		Holsteinien (warme periode)													
		Elsterien (ijstijd)													
		Cromerien (warme periode)													
		Vroeg				Vroeg	Pre-Cromerien			Formatie van Sterksel					

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden			
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd			
1500				Vb1		Middeleeuwen			
450				Va		Romeinse tijd			
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd			
12				IVa		Bronstijd			
800	815					Neolithicum			
2000	2650	Vroeg	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Mesolithicum			
3755	5000								
4900									
5300		Laat-Pleistoceen	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Laat-Paleolithicum			
7020	8000			I					
8240	9000								
8800		Weichselien (ijstijd)	Preboreaal warmer		eerst berk en later den overheersend	Midden-Paleolithicum			
11.755	10.150								
12.745	10.800								
13.675	11.800	Weichselien (ijstijd)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum			
14.025	12.000			Allerød			LW II	dennen- en berkenbossen	
15.700	13.000			Vroege Dryas			LW I	open parklandschap	
		Bølling	open vegetatie met kruiden en berkenbomen						
35.000		Weichselien (ijstijd)	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum			
75.000							Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)		perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap
115.000									
130.000		Eemien (warme periode)			loofbos	Midden-Paleolithicum			
		Saalien (ijstijd)							
300.000		Midden-Pleistoceen				Vroeg-Paleolithicum			

Bijlage 5 Bewoningsgeschiedenis van Nederland

Als aanvullende informatie wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland weergegeven.

Paleolithicum (tot circa 8800 voor Chr.)

De vroegste bewoningssporen in Nederland uit deze periode dateren uit de voorlaatste ijstijd, circa 300.000-130.000 jaar geleden. Waarschijnlijk hebben in de koudste fasen van de ijstijden in Nederland geen mensen geleefd. Daarentegen was bewoning in de warmere perioden wel mogelijk. De mensen die hier toen leefden trokken als jagers/vissers/verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. Veranderingen in het klimaat zorgden voor een veranderende flora en fauna. Tijdens de koude perioden bestond het groot wild onder meer uit rendieren, mammoeten, paarden en steppewisenten. Vooral op paarden en rendieren werd in het Laat-Paleolithicum intensief jacht gemaakt. Tijdens de warmere perioden werd er onder andere op herten, wilde zwijnen en oerossen gejaagd.

Mesolithicum (circa 8800-4900 v. Chr.)

Rond de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen (circa 9000 v. Chr.) verbeterde het klimaat voor een langdurige periode. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor de variatie in flora en fauna (o.a. bosontwikkeling) toenam. De mens kreeg nu de mogelijkheid om meer gevarieerd te eten: vruchten en andere eetbare gewassen stonden nu vaker op het menu. Doordat de temperatuur steeg, trok het groot wild (met name rendieren) naar het noorden, en maakte plaats voor meer territoriumgebonden klein wild, vogels en vissen. Door deze veranderende leefomstandigheden werd de jachttechniek aangepast. De vuursteen bewerkingstechniek hield met deze ontwikkeling gelijke tred. Er werden kleine vuursteenspitsen vervaardigd die als pijl- en harpoenpunt werden gebruikt. Met de stijging van de temperatuur begon het landijs te smelten en de zeespiegel te stijgen. Het tot dan toe droge Noordzee-Bekken kwam onder water te staan. De groepen jagers/vissers/verzamelaars wisselden nog wel van locatie maar exploiteerden kleinere gebieden. In het voorjaar viste men in de rivieren, tijdens de zomer leefde men voornamelijk langs de kust, waar naast vis en schaaldieren ook zeehonden als voedselbron dienden. In de herfst verzamelde men noten en vruchten, terwijl in de winter op onder meer pelsdieren werd gejaagd.

Neolithicum (circa 5300-2000 v. Chr.)

Aan het begin van deze periode gingen het jagen, vissen en verzamelen een steeds minder belangrijke rol spelen. Men ging nu zelf cultuurgewassen telen en dieren houden bij het kamp. Uit vondsten valt af te leiden dat het om twee groepen mensen gaat, enerzijds kolonisten met een vrijwel agrarische levenswijze, anderzijds om de autochtone mesolitische bevolking die een halfagrarische levensstijl erop na gaat houden. Deze verandering ging gepaard met enkele technologische en sociale vernieuwingen zoals: het wonen op een vaste plek in een huis, het gebruik van vaatwerk van (gebakken) klei en de introductie van geslepen stenen dissels en bijlen. De bevolking groeide nu gestaag, mede door de productie van overschotten. Uit het Neolithicum zijn verschillende nu nog zichtbare grafmonumenten bekend, te weten grafkelders, hunebedden en grafheuvels.

Bronstijd (circa 2000-800 v. Chr.)

Het begin van dit tijdvak valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen zoals bijlen. Vuurstenen werktuigen bleven, zij het minder, in gebruik. Het aardewerk uit deze periode is over het algemeen tamelijk zeldzaam. Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Lange tijd bleven bronzen voorwerpen zeer schaars binnen Nederlands grondgebied. Door het van nature ontbreken van de benodigde grondstoffen moest het brons worden geïmporteerd en ontstonden er handelscontacten over langere afstanden. Eén en ander had

wel tot gevolg dat er binnen de bevolking grotere verschillen ontstonden door verschillen op basis van bezit. De grafheuveltraditie, die tijdens het Neolithicum haar intrede deed, werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 v. Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, omgeven door een greppel. Een Kopertijd voorafgaand aan de Bronstijd wordt in Noordwest-Europa niet onderscheiden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Middellandse Zeegebied. Wel zijn uit het Laat-Neolithicum koperen voorwerpen bekend.

IJzertijd (circa 800-12 v. Chr.)

In deze periode werden voor het eerst ijzeren voorwerpen vervaardigd. Voor de productie van werktuigen en wapens werd brons vervangen door ijzer. Er ontstond een inheemse ijzerproductie. Het gebruik van vuursteen voor het vervaardigen van werktuigen duurde nog in beperkte mate voort. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie geen radicale veranderingen op. Evenals in het Neolithicum en de Bronstijd woonden de mensen in verspreid liggende hoeven ('Einzelhöfe') of in nederzettingen bestaande uit maar enkele huizen; deze werden in een beperkt gebied nogal eens verplaatst. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen ('Celtic fields'). Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand (bezit van metalen voorwerpen), die mogelijk op sociale ongelijkheid duiden. In de zogenaamde vorstengraven uit Zuid Nederland, met daarin luxe, geïmporteerde bijgaven, zijn vermoedelijk lokale of regionale autoriteiten begraven. De meeste begravingen vonden nog immer plaats in urnenvelden. Tijdens de IJzertijd werd het Friese kustgebied gekoloniseerd en ontstonden de eerste terpen.

Romeinse tijd (circa 12 v. Chr. - 450 n. Chr.)

Met de komst van de Romeinen eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. Aangezien de schriftelijke bronnen slechts een zeer fragmentarisch beeld schetsen, is men toch nog in belangrijke mate aangewezen op de archeologie als informatiebron. Een tijd lang diende het Nederlandse rivierengebied als uitvalsbasis voor veldtochten in het noorden van Germanië. In 47 n. Chr. werd de Rijn definitief als Romeinse rijksgrens ingesteld. Ter controle en verdediging van deze zogenaamde 'limes' werden langs de Rijn, tot diep in Duitsland, 'castella' (militaire forten) gebouwd.

De inheemse manier van leven handhaafde zich nog lange tijd. Wel werd, vooral na de opstand van de Bataven tegen de Romeinse overheersers in 69-70 n. Chr., de Romeinse invloed steeds duidelijker. In veel inheems-Romeinse nederzettingen was bijvoorbeeld, naast het eigen handgevormde aardewerk, Romeins importaardewerk in gebruik, dat op de draaischijf was vervaardigd. Er werden, vooral in Limburg, grootse villa's (Romeinse herenboerderijen) gebouwd, hetzij nieuw gesticht, hetzij ontwikkeld vanuit een bestaande inheemse nederzetting.

De Romeinen legden een voor die tijd al uitgebreide infrastructuur aan, waardoor het gebied steeds beter werd ontsloten. Op verschillende plaatsen ontstonden aanzienlijke nederzettingen, waarvan er enkele met een stedelijk karakter (zoals Nijmegen). De inheemse bevolking, ten noorden van de Limes, werd niet zo sterk beïnvloed door de Romeinse aanwezigheid. Er was wel sprake van handelscontacten en het uitwisselen van geschenken. In de tweede helft van de derde eeuw ontstond, onder meer door invallen van Germaanse stammen, een instabiele situatie die met korte onderbrekingen voortduurde tot in de vijfde eeuw. Uiteindelijk leidde dit in het jaar 406 tot de definitieve ineenstorting van de grensverdediging langs de Rijn.

Middeleeuwen (circa 450-1500 n. Chr.)

Over de Vroege-Middeleeuwen, vooral over het tijdvak 450-600 n. Chr., is relatief weinig bekend. Zowel historische bronnen als archeologische overblijfselen zijn schaars. De bevolkingsomvang was ten opzichte van de voorafgaande periode sterk afgenomen. De marktgerichte economie verdween en de mensen vielen terug op zelfvoorziening. De politieke macht was na het wegvallen van de Ro-

meinese staatsorganisatie in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Een gezaghebbende status was nu vooral gebaseerd op militair succes en materiële welstand. Deze instabiele periode wordt ook wel aangeduid als de 'tijd van de volksverhuizingen'.

Vanaf de 10^e – 11^e eeuw wordt een overheersende positie van de al dan niet adellijke grootgrondbezitters waargenomen. Dit vertaalt zich in nieuwe nederzettingvormen als mottes, kastelen en versterkte hoeven. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei, en mede dankzij gunstige klimatologische omstandigheden, werd een begin gemaakt met het ontginnen van woeste gronden als bos, heide en veen. Veel van de huidige dorpen en steden dateren uit deze periode. Door de aanleg van dijken en kaden werden laaggelegen gebieden beschermd tegen wateroverlast. De heersende rivaliteit tussen de vorsten leidde, in combinatie met een zwak centraal gezag, veelvuldig tot lokaal geweld, waarvan de bevolking vaak het slachtoffer werd. Door het aanleggen van burgen, schansen, landweren en wallen trachtte men zich te beveiligen.

Nieuwe tijd (1500-heden)

De Nieuwe tijd kenmerkt zich door een groot aantal veranderingen vooral op het gebied van mens- en wereldbeeld. Er is sprake van een Europese overzeese expansie wat leidt tot handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie. Er ontstaat een nieuwe wetenschappelijke belangstelling die resulteert in vele uitvindingen. Deze uitvindingen vormen de motor van de industriële revolutie. Er ontstaat een nationale staat die centraal bestuurd wordt. Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt het belang en de omvang van steden toe en neemt de macht van adel af. Het grootste deel van de bevolking is niet meer werkzaam en woonachtig op het platteland maar in de steden. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei worden aan het eind van de 19^e tot het begin van de 20^e eeuw op grote schaal woeste gronden gecultiveerd. Door de industriële revolutie komen steeds meer producten beschikbaar voor steeds meer mensen waardoor de welvaart stijgt. In de Nieuwe tijd vindt er eveneens een hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid plaats, wat zich tot in het begin van de 20^e eeuw uit in de kunsten.

Bijlage 6 AMZ-cyclus

Het AMZ-proces

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in het algemeen uitgevoerd binnen het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. Om inhoudelijke, prijs- en planningstechnische redenen kan er soms voor gekozen worden om bepaalde stappen gelijktijdig uit te voeren. Bovendien kan, indien reeds voldoende gegevens bekend zijn, een stap worden overgeslagen. Elke stap eindigt met een rapport met daarin een advies voor de vervolgstappen. Na elke stap wordt er een besluit genomen door de bevoegde overheid, gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek. Indien na een bepaalde stap blijkt dat geen nader vervolgonderzoek nodig is, wordt het archeologisch onderzoek afgesloten. Ook kan de bevoegde overheid besluiten dat een vindplaats van zo groot belang is, dat deze *in situ* behouden moet worden. Dan dienen de archeologische resten in de grond beschermd te worden door planaanpassing of planinpassing.

Het begint met het bepalen van de onderzoeksplicht. Gemeentelijke, provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten geven aan of het plangebied in een gebied ligt met een archeologische verwachting. Indien dit het geval is, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie schema).

De eerste fase: Bureauonderzoek

Elk archeologisch onderzoek begint met een bureauonderzoek. Dit heeft tot doel het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het plangebied om tot een gespecificeerd verwachtingsmodel te komen, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van een eventuele vervolgstap.

De tweede fase: Inventariserend VeldOnderzoek (IVO)

Het doel van een IVO is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel. Het IVO moet informatie geven over de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Inventariserend Veldonderzoek; Booronderzoek en Veldkartering

Door een booronderzoek kan er een goede inschatting gemaakt worden van de kans op archeologische waarden (grondsporen en daarmee samenhangende voorwerpen). Bij het booronderzoek is een onderscheid aangebracht in een verkennende, karterende en waarderende fase. De verkennende fase heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze. Op deze manier worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd voor de volgende fasen. Tijdens de karterende fase wordt het onderzoeksgebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische vondsten of sporen. De waarderende fase sluit aan op de karterende fase. Het waarnemingsnet kan verdicht worden om de horizontale begrenzing, ligging en omvang van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Een veldkartering wordt uitgevoerd wanneer vondsten of sporen aan de oppervlakte worden verwacht en zichtbaar zijn op het moment dat het onderzoek uitgevoerd wordt. Dit type onderzoek bestaat uit het systematisch belopen van het maaiveld van het plangebied.

Inventariserend Veldonderzoek; Proefsleuven

Als uit vooronderzoek blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten aangetroffen kunnen worden kan de bevoegde overheid beslissen tot een proefsleuvenonderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van minimaal twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen. De KNA schrijft voor dat bij een dergelijk onderzoek minimaal 5% van het te verstoren gebied onderzocht dient te worden.

Variant archeologische begeleiding

Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen en indien proefsleuvenonderzoek door praktische redenen niet uitvoerbaar is, kan besloten worden tot proefsleuven variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

De derde fase: Opgraven

Indien de archeologische resten niet *in situ* bewaard kunnen blijven, maar wel van belang zijn voor de wetenschap, kan de bevoegde overheid besluiten over te gaan tot een opgraving. Het doel hiervan is volgens de KNA het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden, die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

Variant archeologische begeleiding

Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen, kan besloten worden tot een opgraving variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

